

Ivan Macut
EKUMENIZAM PAPE FRANJE
Ecumenism of Pope Francis

UDK: 261.8+262.13 Franciscus, papa
Stručni znanstveni rad
Primljeno 1/2014.

Sažetak

U ovom članku želimo prikazati ekumensko učenje pape Franje u njegovoj prvoj godini pontifikata. U prvom dijelu članka naslovljenom "Papa Franjo nastavlja putem svojih prethodnika" u nekoliko ključnih točaka prikazali smo njegovo ekumensko učenje: papa Franjo za svoje ekumensko učenje temelj pronalazi u dogmatskom i ekumenskom učenju Drugoga vatikanskog sabora; ne odstupa od stava da je on kao papa ujedno i nasljednik svetoga Petra; promiče katoličko učenje o krštenju djece; zastupa tradicionalno katoličko učenje o odnosu Pisma i Tradicije te zastupa duhovni ekumenizam.

U drugom dijelu članka pod naslovom „Ekumenizam je put Crkve“ istaknuli smo kako papa Franjo jasno naglašava kako je hitno potrebno tražiti i raditi na međusobnom jedinstvu kršćana. U svojoj apostolskoj pobudnici Evangelii gaudium te u svojoj prvoj enciklici Lumen fidei, kao i u drugim govorima, papa Franjo naglašava kako ekumenizam nije nešto od čega možemo odstupiti, ali isto tako ekumenizam nije niti puka diplomacija niti prisila (Evangelii gaudium, br. 246). Papa naglašava sljedeće: potrebno se koncentrirati prema onome što nas ujedinjuje; potrebno je poštovati hijerarhiju istina vjere; ići prema zajedničkim oblicima navještaja, služenja i svjedočenja; rad oko jedinstva kršćana olakšava navještaj Isusa Krista te mnogo je toga što možemo jedni od drugih naučiti, ističe papa Franjo.

U trećem, ujedno i posljednjem, dijelu članka pod naslovom "Budućnost ekumenizma", pokušali smo u nekoliko poteza skicirati kakvu ekumensku budućnost možemo očekivati od

aktualnog pape. Buduće jedinstvo Crkve prema papi Franji neće biti Božje čudo nego je potrebno zajedno raditi i moliti za buduće jedinstvo koje će, na koncu, opet biti Božji dar nama kršćanima. Od iznimne je važnosti da svi kršćani, svatko na svom području i u svom zvanju, mole i rade kako bi kršćani prevladali postojeće sukobe te se ponovno ujedinili jer jedinstvo je uvijek veće od sukoba, smatra papa Franjo. Budući model ujedinjenja, prema papi, jest 'jedinstvo u različitosti' te je to, dakle, put kojim nam je u budućnosti, a kada je riječ o ekumenizmu, ići.

Ključne riječi: *papa Franjo; ekumenizam; Pismo i Tradicija; budućnost ekumenizma; jedinstvo u različitosti.*

UVODNE NAPOMENE

Otkako je 13. ožujka 2013. god. Jorge Mario kard. Bergoglio izabran za Petrova nasljednika, ne prestaje zanimanje širokoga kruga ljudi, pa i nevjernika, oko toga na koji način obavlja službu Kristova namjesnika na zemlji. Svi njegovi potezi promatraju se s velikom pozornošću. Njegov pomalo i neuobičajeni stil ponašanja izaziva oduševljenje mnogih ljudi te uz to i njegovo ponizno i siromašno služenje u Crkvi i Crkvi u službi pape doista daje jedno jako i autentično svjedočanstvo vjere te polako budi i one koji su odavno napustili vjeru pa možda čak i otpali od Crkve. Promatrajući znakove i nedavne događaje u Crkvi otkako je izabran papa Franjo, možemo se u potpunosti složiti s riječima jednog biskupa, a koji je rekao kako je papa Franjo uistinu plod *godine vjere*, a koju je otvorio njegov prethodnik papa emeritus Benedikt XVI.¹

Dok je, možemo reći, s jedne strane, bila iznenađujuća odluka odreknuća pape emeritusa Benedikta XVI. da, kako je sam papa rekao da zbog slabosti i nemogućnosti adekvatnog obavljanja službe nasljednika sv. Petra napušta stolicu svetoga Petra,² tako je, s druge strane, iznenađujući pontifikat Benediktova nasljednika pape Franje te je u ovom kratkom

¹ Papa emeritus Benedikt XVI. apostolskim pismom u obliku motu propria naslovljenom *Porta fidei*, otvorio je 11. listopada 2011. godinu vjere u Katoličkoj Crkvi. *Godinu vjere* zatvorio je nasljednik pape Benedikta XVI., papa Franjo i to 24. studenoga 2013. god., na svetkovinu Krista Kralja svega stvorenja.

² Dana, 10. veljače 2013. god., papa Benedikt XVI. najavio je svoje odreknuće od papinske službe te povlačenje u mirovinu. Od 28. veljače 2013. god. u 20.00 sati nastupila je Sede vacante te su potom sazvane konklave i izabran je novi

vremenskom razdoblju uspio uistinu osvojiti srca mnogih ljudi, pa čak i ateista i agnostika. Mnogi ljudi u Crkvi, ali i izvan nje, očekuju od pape Franje značajne i konkretne odluke i poteze kojima će promijeniti smjer Crkve te je na neki način i otvoriti, koliko je to moguće, tokovima suvremenog svijeta. Iako je prošla tek godina dana otkako je kardinal Bergoglio izabran za Petrova nasljednika i Rimskog biskupa, te iako nije napisao mnogo dokumenata, pobudnica i enciklika, ipak, u ono malo napisanog i nešto više izrečenog, a kada je riječ o ekumenizmu i ekumenskom pokretu unutar same Crkve, može se jasno vidjeti kojim bi smjerom mogla ići Katolička Crkva predvođena papom Franjom.

U ovom ćemo se radu osvrnuti na nekoliko dokumenata i govora koje je papa Franjo u ovom kratkom vremenskom razdoblju od jedne godine napisao i izrekao te ćemo ih proanalizirati i vidjeti kojim će putem ići novi papa, a kada je riječ o ekumenizmu unutar Katoličke Crkve. Na koncu ove analize vjerujemo kako ćemo moći jasno vidjeti možemo li očekivati odlučnije korake na planu ekumenskog dijaloga ili će i ovaj papa nastaviti put svojih prethodnika na Petrovoj stolici, dajući mu ipak svoju osobnu notu?

1. PAPA FRANJO NASTAVLJA PUT SVOJIH PRETHODNIKA

Ako se netko nada ili ako bi netko želio da papa Franjo u svojim govorima i u pisanoj riječi radikalno zaokrene ekumenski put Katoličke Crkve te da, na sebi svojstven način, donese odluke koje bi možda donekle relativizirale ili olabavile dogmatsko i disciplinsko učenje Katoličke Crkve, a što bi imalo za cilj približavanje i lakše ujedinjenje s odijeljenim crkvama i crkvenim zajednicama, ostat će razočaran jer Benediktov nasljednik do sada niti u jednom nastupu ili govoru nije napustio dosadašnju praksu Katoličke Crkve, a koja se temelji na dogmatskim konstitucijama i ostalim dekretima *Drugoga vatikanskog sabora*. U ovom ćemo poglavlju vidjeti osnovne ekumenske poruke pape Franje otkako je postao Rimski biskup, a samim time i nasljednik svetoga Petra.

1.1. *Temelj u Drugom vatikanskom saboru*

Dana 20. ožujka 2013. god.,³ dakle, samo tjedan dana nakon izbora za Petrova nasljednika, papa Franjo na susretu s predstavnicima kršćanskih crkava, crkvenih zajednica i s predstavnicima ostalih religija u Rimu, jasno je, između ostaloga, u svom pozdravnom govoru rekao kako jamči, nastavljajući putem svojih prethodnika, nastavak ekumenskog puta te se, također, zahvalio *Papinskom vijeću za promicanje jedinstva kršćana* za pomoć koje mu ono na tom polju pruža te što u njegovo ime djeluje i radi za plemenitu stvar ujedinjenja razjedinjenih kršćanskih crkava i crkvenih zajednica.⁴

Osim toga, u istom govoru papa Franjo spomenuo je i *Drugi vatikanski sabor* (1962.-1965. god.) koji je odigrao odlučujuću ulogu u otvaranju Katoličke Crkve ekumenskom putu započetom 1910. god. na međunarodnoj misijskoj konferenciji u Edinburghu, u Škotskoj, te je spomenuo i izričito citirao riječi pape Ivana XXIII., a koje je blagopokojni papa održao na otvaranju već spomenutog Sabora, 11. listopada 1962. god., u svom vrlo važnom govoru naslovljenom *Gaudet Mater Ecclesia*.⁵ Ono što jasno proizlazi iz našega iščitavanja govora pape Franje, njegove apostolske pobudnice *Evangelii Gaudium* (dalje u tekstu *EG*) te papine prve enciklike *Lumen Fidei* (dalje u tekstu *LF*), jest da je polazište za ekumensko promišljanje i smjernice koje papa Franjo daje prije svega jasna tradicija i dogmatsko učenje Katoličke Crkve, a koje je potvrđeno na *Drugom vatikanskom saboru*, a na poseban način u dogmatskim konstitucijama *Dei verbum* i *Lumen gentium*, te u dekretu o ekumenizmu *Unitatis redintegratio*.

1.2 . *Nasljednik sv. Petra*

Papa Franjo u istom je tom pozdravnom govoru jasno istaknuo kako je on, s jedne strane, biskup grada Rima, te, s druge, nasljednik svetoga Petra.⁶ Dakle, očito je kako papa Franjo, iako ističe kako je on biskup Rima, ne odstupa niti napušta jasno učenje Katoličke Crkve prema kojemu je on

³ Usp. AAS 105 (2013.), str. 420 - 422.

⁴ Usp. AAS 105 (2013.), str. 421.

⁵ Usp. AAS 105 (2013.), str. 420 - 421.

⁶ Usp. AAS 105 (2013.), str. 420.

kao rimski biskup ujedno i Petrov nasljednik. U prvoj enciklici koju je papa Franjo u svom pontifikatu napisao pod naslovom *Lumen fidei*,⁷ papa jasno ističe i zastupa učenje Katoličke Crkve i katoličke principe ekumenizma javno proglašene 21. studenoga 1964. god., u dekretu *Unitatis redintegratio* na *Drugom vatikanskom saboru*. Naime, papa u enciklici broju 49. kaže kako u službi ujedinjenja u vjeri te u njezinu cjelovitom prenošenju, Gospodin je dao Crkvi dar apostolskog nasljeđa. Po njemu imamo garanciju kontinuiteta memorije Crkve i također je moguće sa sigurnošću pristupiti čistom izvoru iz kojega vjera izvire. Ova garancija povezanosti s početcima dana je po živim osobama i ovo odgovara živoj vjeri Crkve koju ona prenosi. Ona se oslanja na svjedočanstvo svjedoka koji su bili izabrani od Gospodina za taj zadatak. Stoga, Učiteljstvo uvijek govori u poslušnosti iskonskoj Riječi, a na koju se oslanja vjera i koja je vjerodostojna jer se oslanja na Riječ koju sluša, čuva i izlaže (*LF*, br. 49).⁸

1.3. Krštenje djece

Papa Franjo, nadalje u istoj enciklici, nastavlja i promiče tradicionalno učenje Katoličke Crkve, a koje ističe važnost krštenja djece. Naime, poznato je kako neke protestantske crkvene zajednice ne dopuštaju krštenje djece, nego samo krštenje odraslih (baptisti), tj. onih koji se sami odluče na taj čin spasenja. Prema tom učenju, budući da djeca sama ne mogu ispovjediti vjeru u Krista Spasitelja, zbog toga ne smiju niti biti krštena. Naime, oni smatraju kako svaki krštenik osobno mora ispovjediti vjeru i tek onda može biti prepušten sakramentu spasenja, tj. krštenju. Papa se u svojoj prvoj enciklici, u skladu s tradicionalnim katoličkim učenjem, ne slaže s tim protestantskim učenjem te ističe kako dijete nije u stanju slobodno i svjesno primiti dar vjere, niti je može sam ispovjediti te je upravo to razlog, ističe papa, da je ta vjera posvjedočena i ispovjeđena od njegovih roditelja i kumova i to upravo u ime djeteta koje su donijeli na krštenje. Vjera se živi unutar zajednice Crkve. Tako dijete može biti u tom trenutku zastupano po svojim roditeljima i kumovima i može biti primljeno u njihovu vjeru, a koja je vjera

---

⁷ Usp. Lett. enc. *Lumen fidei* (29. lipnja 2013.), AAS 105 (2013.), str. 555 - 596.

⁸ Usp. *Lumen fidei*, AAS 105 (2013.), str. 588 - 589.

Crkve. Papa nastavlja kako upravo ova struktura krštenja ističe kako je važna sinergija između Crkve i obitelji u prenošenju vjere. Roditelji su pozvani, prema riječima sv. Augustina, ne samo roditi djecu u život, nego i donijeti ih Bogu da budu preko krštenja preporođeni kao djeca Božja i tako primaju dar vjere. Ovaj početak koji su primili u krštenju kasnije će u sakramentu sv. potvrde biti potvrđen pečatom Duha Svetoga (LF, br. 43).⁹

1.4. Odnos Svetoga pisma i Tradicije

Odnos Svetoga pisma i Tradicije Crkve vrlo je važna ekumenska tema te jedan od velikih problema u odnosima s protestantskim crkvenim zajednicama. Poznato je kako protestanti niječu Tradiciji onu vrijednost koju joj pridaju katolici. Međutim, nasuprot opće uvriježenom mišljenju kako protestanti niječu tradiciju kao takvu, ipak, treba reći kako protestanti ne niječu tradiciji vrijednost u apsolutnom smislu jer i sami imaju svoju tradiciju i svoje velike učitelje, kao što je Luther, Zwingli i dr., na koje se pozivaju u svom teološkom govoru, nego joj daju podređeno ili drugo mjesto, tj. Sveto pismo jest jedina vrhovna norma i ono kontrolira tradiciju Crkve. Dakle, princip *Sola Scriptura* ne znači da tradicija ne postoji unutar protestantizma, nego, jednostavno rečeno, ona je u podređenom položaju s obzirom na vrhovnu normu, a ta norma jest Sveto pismo.¹⁰

Dana 12. travnja 2013. god., papa Franjo u svom govoru članovima *Papinske biblijske komisije*, osvrnuo se upravo na ovaj gorući problem ekumenizma odnos Pisma i Tradicije.¹¹ Tom prigodom papa Franjo između ostaloga vrlo je jasno rekao, pozivajući se upravo na *Drugi vatikanski sabor* te dogmatsku konstituciju o Božanskoj objavi *Dei verbum* kako se Božja riječ širi i izvan okvira Pisma i upravo zato da bi se mogla ta Riječ ispravno shvatiti potreban je Duh Sveti koji nas uvodi u svu

⁹ Usp. *Lumen fidei*, AAS 105 (2013), str. 584. O ekleziološkim i ekumenskim implikacijama sakramenta krštenja, vidi: W. KASPER, *Ekklesiologische und ökumenische Implikationen der Taufe*, u: W. KASPER, *Einheit in Jesus Christus, Schriften zur Ökumene II*, Herder, Freiburg – Basel – Wien, 2013., str. 393 – 419.

¹⁰ Usp. E. CUVILLIER, *Maria chi sei veramente? I differenti volti della madre di Gesù nel Nuovo Testamento*, Claudiana, Torino, 2002., str. 9 – 10.

¹¹ *Discorso del Santo padre Francisco ai membri della Pontificia commissione Biblica*, 12. travnja 2013., AAS 105 (2013), str. 438 – 440.

istinu (Iv 16, 13). Papa ističe kako Tradicija, pod vodstvom Duha Svetoga i pod budnim okom Učiteljstva, prepoznaje kanonske spise kao Riječ Božju koja je upućena njegovu narodu.¹² Nadalje, papa Franju u svom se govoru nadovezao i citirao već spomenutu dogmatsku konstituciju *Dei verbum* gdje saborski oci u broju 9 govore o neraskidivom jedinstvu između Svetoga pisma i Tradicije, jer oboje proistječe iz istoga izvora.¹³

Nadalje, papa Franjo u svom istom govoru nadovezuje se na dogmatsku konstituciju o Crkvi *Lumen gentium* te je kazao kako egzeget mora biti oprezan i shvatiti Božju riječ u biblijskim tekstovima uvijek unutar iste vjere Crkve. Interpretacija Svetoga pisma ne može biti samo individualni znanstveni napor, nego uvijek mora biti suočena, stavljena i provjerena u živoj Tradiciji Crkve. Upravo ova norma prema papi jest odlučujuća za određivanje ispravnoga i recipročnog odnosa između egzegeze i Učiteljstva Crkve. Nadahnuti tekstovi povjereni su zajednici vjernika - Crkvi Kristovoj. Upravo poštovanje ove norme onemogućuje bilo koju subjektivnu interpretaciju ili ograničenu analizu koja nije u stanju u sebe uključiti opći smisao koji je

---

¹² Usp. *Discorso del Santo padre Francisco ai membri della Pontificia commissione Biblica*, AAS 105 (2013.), str. 439.

¹³ "Sacra Traditio ergo et Sacra Scriptura arcte inter se connectuntur atque communicant. Nam ambae, ex eadem divina scaturigine promanantes, in unum quodammodo coalescunt et in eundem finem tendunt. Etenim Sacra Scriptura est locutio Dei quatenus divino afflante Spiritu scripto consignatur; Sacra autem Traditio verbum Dei, a Christo Domino et a Spiritu Sancto Apostolis concreditum, successoribus eorum integre transmittit, ut illud, praelucente Spiritu veritatis, praeconio suo fideliter servent, exponant atque diffundant; quo fit ut Ecclesia certitudinem suam de omnibus revelatis non per solam Sacram Scripturam hauriat. Quapropter utraque pari pietatis affectu ac reverentia suscipienda et veneranda est." Drugi vatikanski sabor, Dogmatska konstitucija *Dei verbum*, AS IV 4, str. 601. Talijanski katolički teolog Giuseppe Lorizio, komentirajući ovaj tekst kaže kako je od dogmatske konstitucije *Dei verbum* na konačan i definitivan način prevladana shema dvaju izvora objave, a koja potječe iz neoskolastike, a preuzeto u tridentsku formulu *pari pietatis affectu*. Usp. G. LORIZIO, *Una riflessione sul rapporto Rivelazione-fede-ragione a partire da testi del magistero cattolico*, u: E. HERMS – L. ŽAK, *Fondamento e dimensione oggettiva della fede secondo la dottrina cattolico-romana ed evangelico luterana. Studi teologici*, Lateran University Press – Mohr Siebeck, Rim, 2007., str. 96. Talijanski protestantski teolog Fulvio Ferrario komentirajući isti tekst kaže kako kod katolika, s jedne strane, iako je Pismo opširno ušlo u njihovu teologiju, ipak, ono ne umanjuje važnost tradicije, dok, s druge strane, protestantska je teologija mogla bolje uočiti važnost tradicije u crkvenom čitanju Pisma. Usp. F. FERRARIO, *Dio nella Parola. Frammenti di teologia dogmatica 1*, Claudiana, Torino, 2008., str 241

kroz stoljeća prisutan kroz Tradiciju unutar Božjeg naroda, koji “in credendo falli nequit” (LG 12), zaključuje papa Franjo.¹⁴

Iz ovoga kratkoga papinoga govora, koji, istina nije upućen izaslanstvu neke druge crkve ili crkvene zajednice, niti je izrečen u nekom ekumenskom kontekstu, ipak, i više je nego jasno kako papa Franjo ne odstupa od jasnoga katoličkog učenja o odnosu Pisma i Tradicije. Naime, papa polazi od *Drugoga vatikanskog sabora* i njegovog učenja te poziva katoličke teologe i egzegete da u tom saborskom duhu nastave svoje teološko i biblijsko istraživanje istovremeno im iskazujući zahvalnost za njihov dragocjeni rad na korist Crkve.

1.5. Duhovni ekumenizam

U svom govoru delegaciji *Svjetske luteranske federacije* i predstavnicima *Luteransko-katoličke komisije za jedinstvo*, dana 21. listopada 2013. god., papa je izrazio svoju zahvalnost Gospodinu Isusu Kristu na mnogim koracima koje su u posljednjim desetljećima učinili luterani i katolici i to ne samo preko teološkog dijaloga, nego, također, i preko bratske suradnje u višebrojn timer pastoralnim područjima i iznad svega u nastojanju u širenju duhovnog ekumenizma.

Papa Franjo ističe kako je upravo duhovni ekumenizam duša našeg putovanja prema punom jedinstvu razjedinjenih kršćana te nam taj ekumenizam već sada dopušta da imamo, iako nesavršeno, iskustvo njegovih plodova. Papa je uvjeren da u onoj mjeri u kojoj se s poniznošću približavamo duhu Gospodina našega Isusa Krista, u tolikoj mjeri možemo biti sigurni da se približavamo i međusobno te u onoj mjeri u kojoj zazivamo Gospodina za dar jedinstva, možemo biti sigurni da će nas On uzeti za ruku i biti naš vođa. Dakle, trebamo se prepustiti u Gospodinove ruke, zaključuje papa svoj govor o duhovnom ekumenizmu.¹⁵

¹⁴ Usp. *Discorso del Santo padre Francisco ai membri della Pontificia commissione Biblica*, AAS 105 (2013), str. 439.

¹⁵ O duhovnom ekumenizmu kako ga vidi predsjednik *Papinskog vijeća za promicanje jedinstva kršćana* i o njegovoj važnosti za ekumenski pokret kard. K. KOCH, *Dass alle eins sein. Ökumenische Perspektiven*, 2006., kratko smo pisali: I. MACUT, *Duhovni ekumenizam*, u: *Služba Božja* 53 (2013.) 2, str. 203 - 209.

2. EKUMENIZAM JE IMPERATIV CRKVE

Da je za papu Franju ekumenizam od iznimne važnosti, svjedoče nam njegove riječi upućene izaslanstvu ekumenskog patrijarha iz Carigrada, 28. lipnja 2013., gdje papa naglašava kako je hitno potrebno tražiti jedinstvo kršćana te od toga zadatka ne smijemo odustati. Zašto papa Franjo ističe važnost ekumenizma? Naime, papa u skladu sa svojim prethodnicima na Petrovoj stolici, ističe kako je ekumenizam i jedinstvo kršćana važno za naše zajedničko svjedočenje kako bismo, na koncu, svi mogli u isti glas navijestiti radosnu vijest Evanđelja te zajedno slaviti božanska otajstva u Kristu. Papa i u svojoj apostolskoj pobudnici *Evangelii gaudium* (24. studenoga 2013. na dan završetka *Godine vjere*), također, ističe kako ekumenizam, s jedne strane, odgovara na Gospodinovu molitvu, a koju nalazimo zapisanu u Ivanovu evanđelju, “da svi budu jedno” (Iv 17,21), te, s druge strane, kršćanski bi navještaj bio puno vjerodostojniji kada bi kršćani prevladali podjele među sobom.¹⁶ Razjedinjenost kršćana jest loše svjedočanstvo, pogotovo u Aziji i Africi, te je potrebno žurno tražiti i raditi na ponovnom ujedinjenju razjedinjenih kršćana. Naime, razjedinjenost kršćana u područjima gdje je prisutno nasilje, doprinosi dodatnom nasilju i to od onih koji bi trebali biti promicatelji mira.¹⁷ Svi smo mi, ističe papa u istoj pobudnici, hodočasnici i trebamo hodočastiti zajedno i to bez sumnji te trebamo tražiti mir u Gospodinu.¹⁸

Na koncu, veliki broj onih koji nisu prihvatili navještaj o Isusu Kristu i to možda upravo zbog toga što su kršćani razjedinjeni i u svadi, ne smije nas ostaviti nezainteresiranima za probleme u vezi s prevladavanjem problema i rada na ponovnom ujedinjenju svih Kristovih učenika. Imajući sve te poteškoće u vidu, papa vrlo ozbiljno razmatra o gorućim problemima ekumenizma te nudi smjernice kojima bi se moglo ići u prevladavanju poteškoća te ponovnom uspostavljanju jedinstva Kristove Crkve.

Papa, s jedne strane, naglašava kako ekumenizam nije nešto od čega je moguće odstupiti, te, s druge strane, ekumenizam za papu Franju nije i ne može biti puka diplomacija niti prisila.¹⁹ Za

---

¹⁶ Usp. PAPA FRANJO, *Evangelii gaudium - Radost evanđelja*, Dokumenti 163, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2014., br. 244.

¹⁷ Usp. PAPA FRANJO, *Evangelii gaudium - Radost evanđelja*, br. 246.

¹⁸ Usp. PAPA FRANJO, *Evangelii gaudium - Radost evanđelja*, br. 244.

¹⁹ Usp. PAPA FRANJO, *Evangelii gaudium - Radost evanđelja*, br. 246.

napredovanje na putu koji vodi prema ujedinjenju razjedinjenih kršćana, papa Franjo nudi sljedeće smjernice:

- potrebno je prije svega koncentrirati se prema onome što nas ujedinjuje;²⁰

- potrebno je imati u vidu hijerarhiju istina,²¹ a o kojoj je govorio *Drugi vatikanski sabor* u svom dekretu o ekumenizmu *Unitatis redintegratio* br. 11;²²

- potrebno je ići prema zajedničkim oblicima navještaja, služenja i svjedočenja;²³

- nastojanje i rad oko jedinstva kršćana olakšava navještaj Isusa Krista te se pretvara u nezaobilazan put navještaja i evangelizacije;²⁴

- preko razmjene darova Duh Sveti uvodi nas u sve veću istinu i dobro: papa Franjo ističe da, ako doista vjerujemo u slobodno djelovanje Duha Svetoga, mnogo toga možemo naučiti jedni od drugih te dodaje kako se ovdje ne radi samo o tome da naučimo nešto više o drugima ili da sakupimo još više

²⁰ Usp. PAPA FRANJO, *Evangelii gaudium - Radost evanđelja*, br. 246. U svom članku u kojem piše o ekumenskoj bilanci te pozitivnim i negativnim postignućima na dosadašnjem ekumenskom putu, isusovac Paolo Gamberini, između ostaloga, kaže kako u sakramentu krštenja, u zajedničkom slušanju Riječi Božje i u molitvi, u životu po milosti i u svjedočenju ljubavi, kršćani već sada dijele jednu formu vidljivog jedinstva. Ovi elementi prisutni i izvan granica Katoličke Crkve, vode prema dostizanju punoga vidljivog jedinstva jedne Kristove Crkve. Na koncu, i za Katoličku Crkvu kao i za ostale crkve i crkvene zajednice, ostaje hitnost i trajni i ponavljajući zadatak i napor na ekumenskom putu. Usp. P. GAMBERINI, *Un bilancio ecumenico. Luce e ombre*, La Civiltà cattolica, 164 (2013.) 3921, str. 225.

²¹ Usp. PAPA FRANJO, *Evangelii gaudium - Radost evanđelja*, br. 244 - 246.

²² "In comparandis doctrinis meminerint existere ordinem seu 'hierarchiam' veritatum doctrinae catholicae, cum diversus sit earum nexus cum fundamento fidei christianae. Sic via sternetur qua per fraternam hanc aemulationem omnes incitentur ad profundiozem cognitionem et clariozem manifestationem investigabilium divitiarum Christi." Dekret o ekumenizmu *Unitatis redintegratio*, AS III 3, str. 853. Oscar Cullmann za taj broj 11 i ove riječi o hijerarhiji istina u dekretu o ekumenizmu kaže kako je to jedna od najvažnijih saborskih odluka te jedna od iznimno važnih odrednica za budući ekumenizam. Usp. O. CULLMANN, *Einheit durch Vielfalt, Grundlegung und Beitrag zur Diskussion über die Möglichkeiten ihrer Verwirklichung*, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), str. 35. Dvije godine prije nego što je tiskao tu knjigu, Cullmann je pisao o hijerarhiji istina u učenju Saborskih otaca i to u jednom članku posvećenom K. Rahneru: O. CULLMANN, *Einheit in der Vielfalt im Lichte der "Hierarchie der Wahrheiten"*, u: *Glaube im Prozess. Christsein nach dem II. Vatikanum: für Karl Rahner*, ur. E. KLINGER - K. WITTSTADT, Herder, Freiburg, 1984., str. 356 - 364.

²³ Usp. PAPA FRANJO, *Evangelii gaudium - Radost evanđelja*, br. 246.

²⁴ Usp. PAPA FRANJO, *Evangelii gaudium - Radost evanđelja*, br. 246.

informacija, nego govori o skupljanju onoga što je Duh posijao kod drugih, a kao dar, također, i za nas. Kao primjer za svoju tvrdnju papa Franjo navodi Pravoslavnu Crkvu te naglašava kako mi katolici od njih možemo nešto više naučiti o značenju kolegijalnosti biskupa i o njihovu sinodalnom iskustvu.²⁵

3. BUDUĆNOST EKUMENIZMA

Kada je riječ o budućnosti ekumenizma, onda treba reći kako se papa Franjo u svom govoru od 21. listopada 2013. god. predstavnicima delegacije Luteranske svjetske federacije i predstavnicima mješovite luteransko-katoličke komisije,²⁶ naslanja i podsjeća na riječi pape emeritusa Benedikta XVI. koji je rekao kako jedinstvo Crkve nije prije svega plod naših snaga i nastojanja, nego je to djelo Duha Svetoga kojemu je potrebno otvoriti naša srca te mu dopustiti da nas on povede prema putu pomirenja i zajedništva. U govoru od 28. lipnja 2013. god. delegaciji ekumenskoga Carigradskog patrijarhata,²⁷ papa Franjo ističe kako je jedinstvo ponajprije Božji dar za koji moramo ustrajno moliti, ali na nama je da pripremimo uvjete, da pripremimo teren u našim srcima, dok ta izvanredna milost ne bude primljena. Sličnu je misao papa Franjo ponovio i u već spomenutom govoru od 21. listopada 2013. god., govoreći kako nije dovoljno samo čekati da Bog učini čudo, nego, pozivajući se na riječi blagopokojnog pape Ivana Pavla II. koji je u svojoj ekumenskoj enciklici *Ut unum sint* upitao kršćane: kako naviještati Evanđelje pomirenja, a bez naše zauzetosti i našega rada na pomirenju kršćana? (br. 98), papa Franjo kaže da je vjerna i ustrajna molitva u svim našim zajednicama ona koja

---

²⁵ Usp. PAPA FRANJO, *Evangelii gaudium - Radost evanđelja*, br. 246.

²⁶ *Discorso del Santo Padre Francesco alla delegazione della Federazione luterana mondiale e ai rappresentanti della Commissione per l'unità luterano-cattolica*, 21. listopada 2013., preuzeto sa službenih vatikanskih internet stranica: http://www.vatican.va/holy_father/francesco/speeches/2013/october/documents/papa-francesco_20131021_delegazione-luterana_it.html; učitano 28. siječnja 2014.

²⁷ *Discorso del Santo Padre Francesco alla delegazione del patriarcato ecumenico di Costantinopoli*, 28. lipnja 2013., preuzeto sa službenih vatikanskih internet stranica: http://www.vatican.va/holy_father/francesco/speeches/2013/june/documents/papa-francesco_20130628_patriarcato-ecumenico-costantinopoli_it.html; učitano 28. siječnja 2014.

treba poduprijeti teološki dijalog te obnoviti život i obratiti naša srca.

U svom ekumenskom govoru izaslanstvu iz Finske,²⁸ dana 17. siječnja 2014. god., papa Franjo, komentirajući moto ovogodišnje *Molitvene osmine za jedinstvo kršćana*, a koje glasi: *Je li Krist podijeljen?* (1 Kor 1, 13), rekao je kako, s jedne strane, i nama danas upućeno je isto pitanje, dok, s druge strane, nasuprot pojedinim glasovima koji govore kako vidljivo jedinstvo Crkve nije moguće, pozvani smo ne posustati u našim ekumenskim nastojanjima i to uvijek vjerni Kristovoj molitvi upućenoj Ocu, a koja glasi: *Da svi budu jedno* (Iv 17, 21). Sveti Otac, očito, vjeruje u buduće jedinstvo Kristove Crkve te želi da i ostali na tome ujedinjenju marljivo rade, ne zaboravljajući pri tome kako je jedinstvo ipak, na koncu, Božji dar. Potrebno je, nastavlja papa u istom govoru, da se naše svjedočanstvo usredotoči na središte naše vjere, na navještaj ljubavi Božje koja se objavila u njegovu sinu Isusu Kristu. Upravo tu pronalazimo prostor za rast u zajedništvu i u jedinstvu, promovirajući duhovni ekumenizam, koji se rađa izravno iz zapovijedi ljubavi koju nam je kao svojim učenicima ostavio Isus Krist. Ekumenizam je prema papi, zapravo, duhovni proces koji se odvija u poslušnosti Ocu, u izvršavanju Kristove volje te pod vodstvom Duha Svetoga, zaključuje papa Franjo.

Put koji vodi do ujedinjenja jest put praštanja. Naime, u svom govoru od 21. listopada 2013. god., papa, spominjući nedavni dokument, a koji je plod rada mješovite luteransko-katoličke komisije, a nosi naslov *Od sukoba do jedinstva. Luteransko-katolička interpretacija Reformacije 2017. god.*,²⁹ jasno kaže kako je vrlo važno uložiti napor da se, s jedne strane, suočimo s povijesnom istinom kada je riječ o reformaciji,

²⁸ *Parole del Santo Padre Francesco alla delegazione ecumenica della Finlandia, in occasione della festa di sant'Enrico*, 17. siječnja 2014., preuzeto sa službenih vatikanskih internet stranica: http://www.vatican.va/holy_father/francesco/speeches/2014/january/documents/papa-francesco_20140117_delegazione-ecumenica-finlandia_it.html; učitano 28. siječnja 2014.

²⁹ Usp. *Dal conflitto alla comunione. La Commissione luterana-cattolica sull'unità e la commemorazione comune della Riforma nel 2017*, u: *Supplemento a Il Regno – Documenti* n. 11, 1 giugno 2013., str. 1 - 23. Dokument ima sljedeću strukturu: Predgovor, Uvod, I. Prisjećanje na reformaciju u doba globalizma i ekumenizma; II. Nove perspektive o Martinu Luteru i o reformaciji; III. Povijesna sinteza luteranske reforme i katoličke reakcije; IV. Fundamentalne teološke teme Martina Lutera u svjetlu luteransko-katoličkih dijaloga; V. Pozvani na jednu zajedničku komemoraciju; VI. Pet imperativa ekumenizma.

o njezinim posljedicama i odgovorima te, s druge, katolici i luterani trebaju tražiti oprostjenje za sve zlo koje su jedni prema drugima učinili i za grijehе koje su učinili pred Bogom te, na koncu, zajedno trebamo osjećati nostalgiju za jedinstvom, a koju je Gospodin Isus Krist razbudio u našim srcima i koji nam pomaže gledati naprijed s pogledom punim nade. Papa je i više nego svjestan kako su poteškoće prisutne i u sadašnjosti, ali će ih biti i u budućnosti. Međutim, upravo te poteškoće zahtijevaju strpljenje, dijalog, međusobno razumijevanje, zaključuje papa Franjo.

Jednostavno rečeno, papa Franjo smatra kako je na nama da učinimo sve ono što je u našoj moći, a uz to i kao vjernici vjerujemo da Božja pomoć i njegovo vodstvo na ekumenskom putu i putu ujedinjenja svih razjedinjenih kršćana zasigurno neće izostati jer je jedinstvo kršćana, zapravo, i Božja volja. U homiliji koju je papa Franjo održao na Večernjoj na svetkovinu Obračanja svetoga Pavla, 25. siječnja 2014., god., u bazilici sv. Pavla izvan Zidina, papa je jasno, između ostaloga, rekao kako jedinstvo neće doći kao čudo na kraju ekumenskog puta, nego jedinstvo dolazi u hodu, tj. ako ne hodimo zajedno, ako ne molimo jedni za druge, ako ne surađujemo na mnogim područjima u kojima trenutno možemo surađivati u svijetu, jedinstvo neće doći. Jedinstvo se ostvaruje upravo u ovom našem zajedničkom hodu te je važan svaki pojedini korak i, zapravo, jedinstvo ne činimo mi, nego Duh Sveti koji vidi našu dobru volju.³⁰

Na koncu, iako papa Franjo nije predložio nijedan model prema kojem bi se Crkve trebale ujediniti, ipak, u jednom razgovoru 19. rujna 2013. god., s isusovcem Antoniom Spadarom, na pitanje o ekumenizmu i o tome kako papa Franjo vidi budućnost ekumenizma i ujedinjenja crkava, papa je jednostavno odgovorio kako se moramo ujediniti u različitosti.³¹

---

³⁰ Celebrazione dei vespri nella solennità della conversione di san Paolo Apostolo, *Omelia del Santo Padre Francesco, Basilica di San Paolo fuori le Mura*, 25. siječnja 2014. Propovijed je preuzeta sa službenih vatikanskih internet stranica: http://www.vatican.va/holy_father/francesco/homilies/2014/documents/papa-francesco_20140125_vespri-conversione-san-paolo_it.html; Učitano 28. siječnja 2014.

³¹ Usp. A. SPADARO, *Das Interview mit Papst Franziskus*, Herder, Freiburg im Breisgau, 2013., str. 55. Osim toga, papa je u istom razgovoru, a dio je preveden i na hrvatski jezik u časopisu *Obnovljeni život*, o papinu primatu i kolegijalnosti i to u ekumenskom ključu, rekao: "Treba koračati zajedno: pojedinačni vjernici, biskupi i papa. Sinodalnost valja ostvarivati na raznim razinama.

Ova različitost o kojoj govori papa jest, prema enciklici *Evangelii gaudium*, dar Duha Svetoga te je potrebno upravo preko drugih primiti dar koji je Duh Sveti namijenio za nas te preko te razmjene darova, Duh Sveti uvodi nas u sve veći i istinu i dobro.³²

ZAKLJUČAK

Papine riječi na koje smo se u ovom kratkom radu osvrnuli i više su nego dovoljne da nam, s jedne strane, pokažu kako je papa Franjo, unatoč nekim neočekivanim i vrlo lijepim potezima, u potpunom kontinuitetu sa sadašnjim Učiteljstvom Katoličke Crkve, te, s druge strane, jasno nam pokazuju da njegove poruke i učenje u budućnosti neće napustiti dogmatski okvir katoličkog učenja te da određeni strahovi ili, pak, nerealna nadanja u revolucionarne promjene u dogmatskom i ekleziološkom učenju za vrijeme pontifikata pape Franje, nisu moguća.

Kao i za pape prije njega tako i za aktualnog papu Franju ekumenizam je bit Crkve i Crkva kao takva od ekumenizma ne može odustati. Ekumenizam je djelo Duha Svetoga te svatko tko se trudi oko boljeg međusobnog upoznavanja, sve većeg poštovanja i prihvaćanja, zapravo potpomaže djelovanje Duha Svetoga na ekumenskom putu. Ujedinjenje, a koje kršćanske crkve i crkvene zajednice žarko žele, neće biti, kako je rekao papa Franjo, čudo, nego Bog se služi nama i našim malim i sitnim koracima i nastojanjima te nas međusobno približava i polako ujedinjuje. Zato je od iznimne važnosti da svi kršćani, svatko na svom području i u svom zvanju, moli i radi kako bi kršćani prevladali postojeće sukobe te se ponovno ujedinili jer jedinstvo je uvijek veće od sukoba, zaključuje papa Franjo u

---

Možda je vrijeme za dozrijevanje metodologije Sinode, jer ova sadašnja čini mi se statičnom. To će imati i ekumensku vrijednost, posebno s našom braćom pravoslavicima. Od njih se može više naučiti o smislu biskupske kolegijalnosti i o tradiciji sinodalnosti. Napor zajedničkoga promišljanja, gledajući na način kako se prvih stoljeća upravljalo Crkvom, prije raskola između Istoka i Zapada, urodit će plodovima u svoje vrijeme. U ekumenskim odnosima ovo je važno: ne samo bolje se upoznati, nego i prepoznati ono što je Duh sijao u drugima kao dar i za nas. Želim nastaviti s promišljanjem o tome kako vršiti Petrov primat, a to je promišljanje već 2007. započelo Mješovito povjerenstvo koje je dovelo do potpisivanja Dokumenta iz Ravenne. Potrebno je nastaviti tim putem.“ A. SPADARO, *Razgovor s papom Franjom - preveo: p. Vatroslav Halambek SJ*, u: *Obnovljeni život*, 68 (2013.) 4, str. 448 - 449.

³² Usp. PAPA FRANJO, *Evangelii gaudium - Radost evanđelja*, br. 246.

svojoj propovijedi u bazilici sv. Pavla izvan Zidina, 25. siječnja 2014. god.

Papa Franjo u svojim govorima i dokumentima jasno poziva da se predamo u Božje ruke jer je Bog uzrok, početak i pokretač našega jedinstva. U Kristu smo od samih početaka svi jedno jer samo je jedan Krist te On ne može biti podijeljen. Papine riječi koje smo prikazali u ovom članku jesu, zapravo, sažetak njegova ekumenskog djelovanja u prvoj godini njegova pontifikata. Pretpostavljamo kako aktualni papa ni u budućnosti od njih neće odustati jer, kao što smo već rekli, papa Franjo jest čovjek Crkve te jasno zastupa katoličke principe ekumenizma, a koji su proglašeni na Drugom vatikanskom saboru u dekretu o ekumenizmu *Unitatis redintegratio*.

ECUMENISM OF POPE FRANCIS

Summary

In this article we want to show ecumenical teaching of Pope Francis in his first year of his Pontificate. In the first part of the article entitled “Pope Francis continues through its predecessor” in a few key points we showed his ecumenical learning: Pope Francis for his ecumenical learning find foundation in the dogmatic and ecumenical teachings of the Second Vatican Council; not deviate from the opinion that as the pope also and hereditary of St. Peter promotes Catholic teaching about Baptism of children; representing traditional Catholic teaching on the relationship between Scripture and Tradition and represents spiritual ecumenism.

In the second part of the article entitled “Ecumenism is the way of the Church” was pointed out to the Pope Francis clearly underlines the urgent need to seek out and work on reciprocal unity of Christians. In his Apostolic Exhortation *Evangelii gaudium* and in his first encyclical *Lumen fidei*, as in other speeches, Pope Francis emphasizes that ecumenism is not something that can be waived, but also ecumenism is neither mere diplomacy or coercion (*Evangelii gaudium*, no. 246). Pope emphasizes the following: it is necessary to concentrate to what unites us; it is necessary to respect the hierarchy of the truths of faith; go towards common forms of proclamation, service and

witness; work of Christian unity facilitates the proclamation of Jesus Christ and there is many things we can learn from each other, emphasizes Pope Francis.

In the third and last part of the article, titled “The future of ecumenism”, we have tried to sketch in a few lines what the ecumenical future we can expect from the Pope. The future unity of the Church by Pope Francis will not be a miracle from God, but need to work together and pray for the unity of the future which will, in the end, again be a God’s gift to us Christians. It is extremely important that all Christians, everyone in your field and in your vocation, pray and work to help Christians overcome existing conflicts and re-united because unity is always greater than conflicts, says Pope Francis. Since the model of unification, according to Pope, is ‘unity in diversity’ and that, therefore, the way that we in the future, when it comes to ecumenism, to go.

Keywords: *Pope Francis, ecumenism, Scripture and Tradition, the future of ecumenism, unity in diversity.*